

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรมากยิ่งขึ้น ใ้คนได้เรียนหนังสือมากขึ้น (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2531 : 17) เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก ประถมศึกษาออกไปอีกสามปีจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การพัฒนาการมัธยมศึกษา ของรัฐ ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ใช้ในปัจจุบัน จุดเน้นสำคัญคือ การเร่งขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น และปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะการเร่งขยายการศึกษานั้นถือเป็น เรื่องสำคัญที่รัฐบาลได้ให้ความสนใจ (รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ และคนอื่น ๆ. 2533 : 45)

การพัฒนาคนซึ่งอยู่ในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่ให้เฉพาะโอกาส แต่ไม่ให้สิทธินั้น หมายความว่า ใครที่มีโอกาสเข้าเรียนก็ให้เรียนไป แต่ในปัจจุบัน ควรเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ปกครองได้ส่งลูกมาเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง ที่ว่าจะขยายการศึกษาภาคบังคับถึง 9 ปี (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2532 : 4) โดยกรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นกรมที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน โรงเรียนของรัฐบาลได้รับมอบหมายให้ดำเนินการขยายโอกาสทางการ ศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2530-2534 และโดยเฉพาะได้ร่วมกับ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้วางแผนในระยะสั้น พ.ศ. 2532-2534 โดยได้

ร่วมกับโรงเรียนในการรณรงค์ให้นักเรียนเข้าศึกษาต่อชั้น ม.1 ให้มากที่สุด ซึ่งตามเป้าหมายนั้นเด็กที่จบชั้น ป.6 จะต้องเข้าเรียนต่อชั้น ม.1 ได้ถึง 50% ในปีการศึกษา 2534 (ดาริกาภา พรหมเวศ. 2532 : 7)

สาเหตุที่เด็กไม่เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดจากสาเหตุสามประการคือ ผู้ปกครองมีฐานะยากจน นักเรียนมีบ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน คนภาคภูมิใจไม่สะดวก ผู้ปกครองและนักเรียนไม่เห็นประโยชน์หรือคุณค่าของการเรียน การแก้ไขปัญหาสองประการแรกสามารถดำเนินการได้ล่วงหน้าตามวัตถุประสงค์ก่อนข้างชัดเจนในระยะเวลาที่ผ่านมา สำหรับสาเหตุที่สามต้องตระหนักถึงผู้ปกครองและคุณค่าทางการศึกษาในเชิงเศรษฐกิจคือ เรียนแล้วสามารถทำงานได้ ฉะนั้นการปรับปรุงคุณภาพการมัธยมศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในชั้นนี้ เพราะจะเป็นแรงจูงใจที่มีผลอย่างยิ่ง (รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ และคนอื่น ๆ. 2533 : 48) การขยายการศึกษา 9 ปี จึงมีความไม่แน่ใจว่าระบบการศึกษาจะมีประสิทธิภาพสูงตามคาด แต่เชื่อว่าโดยทั่วไปแล้วการศึกษาก็คงจะช่วยพัฒนาเด็กได้หลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ดีกว่าให้เด็กจบแค่ ป.6 แล้วออกไป (กมล ภูประเสริฐ. 2534 : 27)

การขยายการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพียงแต่ว่ากรมสามัญจะตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ครบทุกตำบลจะต้องสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่อีก 5,000 โรงเรียน จึงครบทุกตำบล (ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. 2533 : 8) การเพิ่มอัตราการเรียนต่อตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษาจึงได้นำมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือจากการตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่คือ การจัดสาขาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และการจัดที่พักในโรงเรียน สำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล ไปมาไม่สะดวก การจัดสาขาเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้ในสถานที่อยู่ในชุมชนนั้น สำหรับสถานที่ที่ใช้ใหม่นั้นอาจเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ที่ทำการสภาตำบล ศาลาวัด หรืออาคารที่ชุมชนสร้างให้ ฯลฯ โดยที่

สาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้รับการจัดสรร งบประมาณอุดรากำลังครู อุปกรณ์ต่าง ๆ จากโรงเรียนพี่เลี้ยงที่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ไม่ห่างไกลจากสถานที่จัดมากนักเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2532 - 2534 จะมีสาขาทั้งหมด 600 แห่ง (กรมสามัญศึกษา. 2532 : 1)

สาขาโรงเรียนมัศึกษาน่าจะเป็นแนวทางสำคัญเพื่อสนองต่อโรงเรียนเพื่อชุมชน และเป็นเสมือนการนำร่องในการขยายการศึกษาภาคบังคับอีก 3 ปี ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของประชาชนดังนั้นการผลิตกำลังคนจะต้องคำนึงในด้านความรู้ ความสามารถและด้านอื่น ๆ เช่น จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพก็เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการขยายการศึกษาภาคบังคับ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเสนอรายละเอียด อันจะเป็นสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาในการพัฒนาคุณภาพสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2534 ในจังหวัดมหาสารคาม โดยประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเมินบริบทเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างนโยบายของกรมสามัญศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-

2534) กับวัตถุประสงค์ของโครงการสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาและความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนกับวัตถุประสงค์ของโครงการสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาและสภาพทั่วไปของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับความพร้อมของจำนวนครู จำนวนนักเรียน อุปกรณ์การสอน สถานที่เรียนและการให้ความร่วมมือของผู้ร่วมโครงการ

3. ประเมินกระบวนการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา และการปฏิบัติในการส่งเสริมด้านคุณภาพการจัดการศึกษา

4. ประเมินผลผลิตเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2534 ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการเสนอแนะและพัฒนาสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การประเมินการดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา จะดำเนินการเฉพาะโรงเรียนที่เปิดในปีการศึกษา 2534 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม

2. ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 16 คน ครูผู้สอน 55 คน และนักเรียน จำนวน 389 คน ในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เปิดในปีการศึกษา 2534 ในจังหวัดมหาสารคาม

3. กรอบในการประเมินครั้งนี้ใช้กรอบการประเมินแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) โดยมุ่งประเมินส่วนต่าง ๆ ดังนี้คือ

3.1 ประเมินบริบท (Context Evaluation) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.1.1 ความสอดคล้องระหว่างนโยบายของกรมสามัญศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) กับวัตถุประสงค์ของโครงการสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.1.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.1.3 สภาพทั่วไปของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

3.2 ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) แบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน คือ

3.2.1 ประเมินความพร้อมของจำนวนครู จำนวนนักเรียน อุปกรณ์การสอนและสถานที่เรียน

3.2.2 ประเมินการให้ความร่วมมือของผู้ร่วมโครงการ ได้แก่ โรงเรียนพี่เลี้ยงและผู้ให้ใช้สถานที่

3.3 ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) แบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน คือ

3.3.1 ประเมินการเรียนการสอนของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.3.1.1 ประเมินสภาพการสอนของครู ในสาขา
โรงเรียนมัธยมศึกษา

3.3.1.2 ประเมินสภาพการเรียนของนักเรียนใน
สาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.3.2 การปฏิบัติในการส่งเสริมด้านคุณภาพการจัดการ
ศึกษา

3.4 ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) แบ่งการ
ประเมินเป็น 3 ด้าน คือ

3.4.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ 1 ของ
นักเรียนที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2534

3.4.2 ประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาการ
ดำเนินงานของสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.4.3 ประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการ
เรียนการสอนในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานที่จัดการเรียนการสอน
มัธยมศึกษาในโครงการสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดในปี 2534 ในจังหวัด
มหาสารคาม
2. ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษา และผู้ประสานงานที่ได้รับ
มอบหมายให้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้มีหน้าที่สอนในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับผลการเรียนในรายวิชา

ต่าง ๆ ของนักเรียนสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534

5. การดำเนินงาน หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา

6. การสอน หมายถึง การสร้างสถานการณ์ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. การเรียน หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ของนักเรียนในสถานการณ์ที่โรงเรียนกำหนดให้

8. อุปกรณ์การสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมือที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

9. ความสอดคล้อง หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ หรือความตรงกัน ระหว่างสภาพทั่วไปกับเกณฑ์ที่กำหนด

10. โรงเรียนพี่เลี้ยง หมายถึง โรงเรียนที่สาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้ชื่อโรงเรียนนั้น และเป็นโรงเรียนที่จัดสรรงบประมาณ อัตรากำลังครู ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ในสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา